

Asia: VN/1393/2020

Työryhmän mietintö lähestymiskiellon tehostamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lähisuhdeväkivallan riskinarviointi

-

2. Lähestymiskiellon määrittämisen edellytykset

-

3. Väliaikaisen lähestymiskiellon määrittäminen viran puolesta

-

4. Turvallisuutta parantavat toimenpiteet lähestymiskiellon määrittämisen yhteydessä

-

5. Väkivallan uhrien ja tekijöiden ohjaaminen palveluihin

-

6. Oikeudellinen apu

-

7. Oikeudenkäyntimaksu

-

8. Lasten asema

-

9. Lähestymiskiellon valvonta

Mietinnön mukaan uutena keinona hengen tai terveyden vaarassa olevan henkilön suojelemiseksi otettaisiin käyttöön sähköisesti valvottu lähestymiskielto. Sähköisen valvonnan avulla poliisi saisi tiedon siitä, että laajennettuun lähestymiskieltoon määrätty on rikkonut kieltoa menemällä

kielletylle alueelle. Lähestymiskiellon sähköinen valvonta voitaisiin teknisesti toteuttaa käyttämällä GPS/GNSS-paikannustekniikkaa.

Tällä hetkellä GPS-paikannukseen perustuva sähköinen valvonta on käytössä valvotun koevapauden täytäntöönpanossa, siviilitöihin tai ulkopuoliseen toimintaan sijoitettujen sekä opintoluvalla vankilan ulkopuolella opiskelevien vankien valvonnassa sekä vangin poistumisluvan ja yhdistelmärangeistuksen valvonta-ajan valvonnassa.

Mietinnössä ehdotetun mukaisesti paikannukseen perustuva sähköinen valvonta koskisi sekä lähestymiskieltoon määrättyä ja lähestymiskiellon hakijaa, joten paikannukseen liittyvä henkilötietojen käsittely eroaa vankien henkilötietojen käsittelystä.

Lähestymiskieltoa koskevaa lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lain 15 a §:n mukaan lähestymiskiellon noudattamista valvoo poliisi. Ehdotuksen 15 b §:n 1 momentin mukaan Rikosseuraamuslaitos vastaisi lähestymiskiellon teknisestä valvonnasta. Mietinnön mukaan lähestymiskiellon valvonta kuuluu poliisilain 1 luvun 1 §:n 1 momentin perusteella käytännössä poliisin tehtäviin jo nykyisin, vaikka siitä ei ole laintasoista sääntelyä. Lähestymiskiellon teknisestä valvonnasta siten poliisille ja rikosseuraamus-virastolle uusia laissa säädettyjä tehtäviä.

Uusilla tehtävillä on vaikutuksia poliisin ja Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietojen käsittelyyn. Kysymyksessä olevan henkilötietojen käsittelyn osalta tulevat sovellettaviksi ainakin laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä (1054/2018), laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa (616/2019) ja laki henkilötietojen käsittelystä rikosseuraamuslaitoksessa (1069/2015). Edellä mainituilla laeilla on kansallisesti saatettu voimaan rikosasioiden tietosuojadirektiivi (EU) 2016/680.

Mietinnön sivulla 39 todetaan lähestymiskieltoon liitettävä sähköinen valvonta pitää toteuttaa siten, että kansalliset säännökset sisältävät takeita, jotka turvaavat, että sähköinen valvonta on perusteltua eikä ylitä sitä, mikä on välttämätöntä. Säännösten on turvattava myös, että valvontaan määrätystä kerätyt tiedot säilytetään tarkoituksenmukaisella tavalla eikä pidempään kuin tavoitteen saavuttamiseksi on välttämätöntä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien korostaa henkilöiden valvontaa koskevassa oikeuskäytännössään sitä, missä, kuinka ja kuinka kauan tietoja säilytetään, kenellä on pääsy tietoihin ja onko olemassa tarvittavat menettelylliset takeet väärinkäytösten estämiseksi. Mietinnössä ei kuitenkaan ole arvioitu ehdotettuun menettelyyn liittyvää henkilötietojen käsittelyä.

Henkilötietojen käsittelyyn liittyvät kysymykset tulisi arvioida jatkovalmistelun yhteydessä. Arvioinnissa tulisi kiinnittää mm. rikosasioiden tietosuojalain 2 luvussa (henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet), 14 §:ssä (rekisterinpitäjän vastuu) ja 15 §:ssä (sisäänrakennettu ja oletusarvioinen tietosuojat). Arvioitava olisi myös ovatko edellä mainitut poliisia ja

rikosseuraamuslaitosta koskevat henkilötietojen käsittelyä koskevat erityislait riittäviä kysymyksessä olevan henkilötietojen käsittelyn toteuttamiseksi. Säättämisyjärjestystä koskevissa perusteluissa olisi syytä myös arvioida esityksen suhdetta henkilötietojen suojaan.

10. Lähestymiskiellon rikkominen

-

11. Ehdotuksen vaikutukset

-

12. Muuta

-

Huhtiniemi Heikki

Tietosuojavaltuutetun toimisto - Apulaistietosuojavaltuutettu Jari Råman